

FOTOGRAFIJA DRUŽINE STANKA VURNIKA KOT VIR ZA MOTIV GASPARIJEVE RAZGLEDNICE

Bojana Rogelj Škafar

301

V letu 1998, ko smo se spominjali stoletnice rojstva dr. Stanka Vurnika, sem v oddelku za dokumentacijo SEM pregledala Vurnikovo zapuščino. Zanimal me je njegov prispevek k razvoju muzeja od ustanovitve (1923) do Vurnikove prerane smrti (1932). Gradivo sem razdelila na tri večje skupine, od katerih je ena osebni fond dvainštiridesetih negativov na steklenih ploščah z motivi družine in s prijatelji ter s fotografijo z motivom Vurnikove mlade družine ob božičnem drevescu, ki sem jo izbrala tudi za objavo k članku.¹

Ko sem v letu 2001 začela s pregledovanjem fonda Maksima Gasparija, ki ga hrani SEM, sem vzporedno začela prebirati tudi ustrezno strokovno literaturo. Ob pregledovanju monografije z naslovom Maksim Gaspari: bogastvo razglednic, Ljubljana 2000 z besedilom dr. Janeza Bogataja in s podatki o razglednicah Stanislava Čičerova me je v poglavju o razglednicah z božičnimi motivi ena od njih še posebej pritegnila.² Motiv, ki kaže v sredini s pisanimi svečkami in trakovi okrašeno božično drevo, poleg katerega stoji na levi na steno naslonjeni mlajši moški s cigareto v desnici, desno od drevesca pa sedi na stolu mati z detetom v naročju, mi je bil znan, in uspelo mi ga je povezati s fotografijo Vurnikove družine.

Janez Bogataj je v zvezi z upodobitvijo božičnega drevesa na razglednicah Maksima Gasparija zapisal, da mu je slikar posvetil en sam razgledniški motiv.³ Pri tem je omenil, da je bila navada postavljanja in okraševanja božičnih dreves najprej značilna za naša mestna okolja in se je množično začela širiti na podeželje šele po drugi svetovni vojni. Po Bogataju zato ne preseneča, da je slikar motiv božičnega drevesa iz leta 1936 umestil v interier meščanske družine. Meni tudi, da je upodobitev po vseh sestavinah (prostor, osebe, oblačilni videz) popolnoma

¹ Rogelj Škafar, Bojana: Dr. Stanko Vurnik (1898–1932): ob stoletnici rojstva. V: Etnolog 8/1998, str. 449.

² Gaspari, Maksim: Bogastvo razglednic. Besedilo Janez Bogataj, podatki o razglednicah Stanislav Čičerov. Ljubljana 2000, str. 89.

³ O. c., str. 82.

Fotografija Stanka Vurnika, njegove žene Minke in sina Marijana Cirila (Dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja)

Reprodukcija Gasparijeve razglednice z motivom družine ob božičnem drevesu (iz knjige Maksim Gaspari: Bogastvo razglednic, Ljubljana 2000, str. 89.)

skladna z letom nastanka in kot taka ena najbolj dokumentarnih iz celotnega Gasparijevega opusa razglednic.⁴ Tu je še motiv očeta s prižgano cigareto, ki je po Bogataju morda vzporednica drugačnemu "kulturnemu tipu", kakršnega je Gaspari rad upodobil v kmečkem okolju v podobi očanca ali hišnega gospodarja s pipo.

Če primerjamo razglednico s fotografijo Vurnikove družine, lahko kaj hitro ugotovimo podobnosti, pa tudi drobne razlike. Oče Vurnik na fotografiji nosi očala, z desnico se naslanja na steno. Njegova noša in frizura sta na obeh medijih enaki. Mamica na fotografiji sedi na stolu brez naslonjala, dete v njenem naročju kaže s prstom proti drevescu in ni obuto v copatke kot na razglednici. Drevesce na fotografiji je manj okrašeno, pod njim pa so namesto daril jaslice. Na fotografiji je desno zadaj za mamino piano, ki ga na razglednici ni. Na obeh medijih je za drevescem okno, drevesce pa stoji na okrogli mizici, pokriti s prtom. Na razglednici sta levo in desno od okenske odprtine stilizirana romba, ki ju na fotografiji ni.

303

Spričo dejstva, da sta na fotografiji zakonca Vurnik z enim, na videz približno pol leta starim otrokom, torej s prvim sinom, ki je bil rojen 21. 5. 1928⁵, je bila fotografija posneta konec leta 1928 ali v začetku leta 1929. In skoraj ne more biti dvoma, da je Maksim Gaspari, ki se je v Etnografskem muzeju zaposlil leta 1928, za predlogo za eno od svojih razglednic uporabil fotografijo sodelavčeve družine.

⁴ O. c., str. 89. Ta Gasparijev motiv je po Bogataju torej eden redkih, kjer res lahko govorimo o strokovno koristni dokumentarnosti, kar na žalost v glavnem za večino drugih, v kmečko okolje postavljenih motivov, ne velja. "Tipizacijo našega narodnega življenja", o kateri je govoril tudi sam Gaspari, so v strokovnih, še posebej klasičnih etnoloških okvirih, pogosto spregledovali.

⁵ Op. št. 1, str. 457.